

da hočejo tudi gledé drugih v vladnem programu navedenih vprašanj ohraniti si prosto roko, došli so do zaključka, da izstopijo iz kluba.

Ta zaključek izjavili so klubu dne 23. t. m. in ustanovili posebno slovensko-hrvatsko skupino, ter hočejo brez kakih ozirov pazljivo slediti vladnem delovanju in temu nasproti vravnati svoje držanje. Ob enem stopili so podpisani v dogovor z ostalimi hrvatskimi in slovenskimi zastopniki, ter se nadejajo, da se s časom tej skupini pridružijo še drugi zastopniki, da složno delujejo na parlamentarnem polju.

Da podpisani izstopijo iz parlamentarne večine, je naravna posledica njih zastopniških dolžnostij, ter jim bode iz istega razloga poglavitna zadača, čuvati in braniti pravice in koristi slovenskega in hrvatskega naroda, koje se osobito na Primorskem identificirajo s koristmi države. Potegovati se hočejo tudi za to, da se čim prej oživotvori združenje vseh slovanskih zastopnikov, kateri pripadajo koaliciji, v svrhu vzajemnega in odločnega delovanja za ravnopravnost in za pravice vseh slovanskih plemen.

Na Dunaju, 26. novembra 1893.

Dr. Klaić, dr. Ferjančič, dr. Bulat, dr. Gregorčič, Borčič, Alfred grof Coronini, dr. Gregorec; Šupuk, Kušar, Nabergoj.

Kmetijske zadruge.

(Dalje.)

§ 16 Delokrog okrajnih in deželnih zadrug je določen po njih namenu, o katerem govoru § 2. Razun skrbij, ki jih jim naklada postava o ustanovi rentnih posestev, imajo zadruge še sledeče naloge:

a) napravljati zadržna skladišča in založnice za poljske pridelke zadržnikov;

b) prodajati poljske pridelke, ki so jej v ta namen izročeni, na povelje in račun zadržnikov, zlasti za potrebščine vojaške uprave;

c) kupovati na povelje in račun zadržnikov kmetijske stroje, orodje in druge kmetom potrebne reči;

d) ustanovljati nove, ali pospeševati stare posojilnice, posebno take po načrtu Reiffeisen, da dobi gospodar posojilo ali na svojo osebo ali pa na račun pridelkov, katere je oddal v zadržno skladišče;

e) posredovati, da dobijo zadržniki posojila na dalje časa pri hipotečnih bankah na uknjiženje, pa tako, da se z obrestmi počasi tudi dolg odplačuje; in kjer ni hipotečnih bank, pa pri hranilnicah in enakih zavodih;

f) posredovati, da se posli in delavei zavarujejo na čas bolezn, onemoglosti in starosti;

g) prirejati bolnišnice in oskrbovalnice ter urediti jih tako, da se tiste zalagajo s pridelki zadržnih skladišč;

h) posredovati med takimi, ki iščejo delavcev, in tistimi, ki iščejo dela;

i) nadzorovati nakupovanje semen in posredovati pri občevanju zadržnikov s kmetijskimi poskušalnicami;

k) posredovati, da se zadržniki zavarujejo zoper ogenj, točo in nezgode pri živini in pomagati jim, da se zavarujejo pod dobrimi pogoji, ter voliti iz zadržnikov cenilce za komisije pri nesrečah, ki zadenejo zavarovalnice;

l) ustanovljati in pospeševati zadruge za živinorejbo;

m) sestavljati zadržno statistiko;

n) zadržnikom v njih pravadah priskrbovati pravniško pomoč.

§ 17 Ako stanovske kmetijske zadruge ne morejo same izvršiti svoje naloge (§ 16), morajo ustanovljati pridobninske in gospodarske zadruge na podlagi postave z dne 9. mal. travna 1873 drž. zak. št. 70, posebno take po načrtu Reiffeisen, ali pa v zvezo stopiti s podobnimi, že obstoječimi zavodi ter njih delovanje pospeševati.

§ 18 Kmetijske zadruge niso podložne določbam postave z dne 9. mal. travna 1873 drž. zak. št. 70, o pridobninskih in gospodarskih zadržgah. Za vse svoje zaveze in dolžnosti jamči le zadržga sama kot pravna oseba. Pred sodnijo in drugod zastopa zadržga nje načelnik ali pa njegov namestnik. Pisma pa, s katerimi se zadržga proti tretjemu za kaj zaveže, mora podpisati načelnik in eden iz odbornikov. Če govori pa pismo o kaki kupčiji, ki jo sme le zadržni odbor skleniti, ali pa višja oblast dovoliti, morata se poleg načelnika podpisati še dva odbornika.

§ 19 Za pokritje svojih prvih, ustanovnih stroškov imajo tako okrajne, kakor deželne zadruge pravico, naložiti svojim udom denarni donesek, ki pa ne sme presegati 1 odstotka od državnega zemljiškega davka dotičnega posestnika.

§ 20 Na koncu vsakega leta morajo okrajne in deželne zadruge napraviti proračun o izdatkih bodočega in o zgubah pretečenega leta, in da se vse to pokrije, imajo pravico, zadržnikom naložiti denarna vplačila. Ti denarni doneski pri okrajnih zadržgah ne smejo presegati 4 odstotkov, pri deželnih ne 1 odstotek državnega zemljiškega davka.

§ 21 Ako hoče okrajna zadržga za pokritje v § 20 omenjenih stroškov naložiti več, ko 4% doklade na zemljiški davek, mora za to s posredovanjem deželne zadruge in deželne vlade dovoljenje dobiti od denarnega in poljedelskega ministerstva. Od istih ministrov mora s posredovanjem deželne vlade tudi deželna zadržga dovoljenje imeti, ako hoče za svoje v § 20. označene stroške več ko 1% doklade na zemljiški davek pobrati.

§ 22 V §§ 19. do 21. imenovane doneske pobirajo občine kot doklade na zemljiški davek ter jih izročajo okrajnim zadržgam. Tiste doklade pa, ki se poberejo za deželno zadržgi. Ti doneski uživajo iste zastavne pravice in prednosti, kakor druge doklade na državne davke.

§ 23 Kdor bi mislil, da se mu z doklado, ki je v § 22 omenjena, krivica godi, sme se v 14 dneh po dostavljenem plačilnem ukazu pritožiti na okrajno glavarstvo in slednjič še na deželno vlado. (Konec prih.)

Cerkvene zadeve.

Usmiljeni bratje pokrajine Graške.

«Storite, bratje, sami sebi dobro, storite iz ljubezni do Jezusa!» Tako je klical pred 350 leti sv. Janez, imenovan »od Boga«, ko je po ulicah Španjskega mesta Granade prosil miloščine za revne bolnike v svoji bolnišnici. Mož božji bil je prepričan, da miloščina več koristi tistim, ki jo delijo, kakor onim, ki jo prejmejo. Iz ljubezni do Boga je zbral okoli sebe nekaj mož, ki so bili pripravljani z njim vred brezplačno streči ubogim bolnikom katerekoli vere. Beri čuda njegove ljubezni, kakor jih najdeš popisana v »Življenji svetnikov« dne 8. marcija. Sv. Janez od Boga je umrl leta 1550, še le 55 let star.

Dvajset let po njegovi smrti so papež Pij V. (leta

1570) potrdili družbo, katero so med seboj ustanovili njegovi duhovni sinovi. Dali so jim papež ime: »usmiljenih bratov« ter jih zavezali z obljubo, ne samo »vodila sv. Avgušтина« spolnjevat, ker sv. Janez ni spisal nobenih pravil, ampak brezplačno streči revnim bolnikom brez razločka vere in narodnosti. Ta novi red razširil se je kmalu po vsej Evropi. V sv. mestu Rimu naselili so se usmiljeni bratje, katerim Lahi pravijo: »Ben fratelli« t. j. dobri bratje že l. 1572 pri cerkvi sv. Janeza krstnika na otoku sv. Jerneja. Na Štajarskem imeli so v Gradcu že od l. 1615 poleg cerkve Marijinega oznanjenja v Murskem predmestju velik samostan s prostorno bolnišnico. Velike reči so opravljali tamkaj, dokler jih je navdajal duh sv. Janeza od Boga. Ko so pa s časom prišli v pretesno dotiko z obljudenim mestom, bil se je tem usmiljenim bratom samostanski duh tako izpuhtil, da so redovno obleko nosili le še za samostanskim ozidjem, po mestu pa so hodili, kakor svetovnjaki. To je v srce žalilo pokojnega knezoškofa Graškega Otokarja Marijo grofa Attems-a. Sklenoli so ta samostan pripeljati k prvotnemu spolnjevanju vodila redovnega. V ta namen so si odbrali vrlega usmiljenega brata Fr. Sigismunda (Žiga) Schmid-a, da bi po njem obnovili v tem staroslavnem samostanu dobrega duha sv. Janeza od Boga.

Moža že v letih so izšolali in posvetili v mešnika, potem ga pa postavili za prednika ali prijora tej hiši, da se po njem pomladi hirajoči samostan in vnovič rodi lep sad kršč. ljubezni. Graški konvent (kloster) usmiljenih bratov izluščili so škof iz zaveze s staro avstrijsko pokrajino ter ga zasadili kot semenišče novih obnovljenih naselbin. Komaj je nekaj bratov storilo sv. obljube, ravnati se po prvotnem pravilu usmiljenih bratov, vže je nov duh začel veti po starodavnem zidovju. Zdajci prikazal se je tudi nov blagoslov božji nad to ustanovo sv. Janeza od Boga. Že l. 1864 otvorila se je v Algersdorfu pri Gradcu lepa hiša za okrevajoče bolnike (rekonvalescente), leta 1877, na praznik brezmadežnega spočetja D. M. (8. grudna), blagoslovili so pokojni krški knezoškof dr. Val. Wiery v Šent-Vidu na Koroškem veliko bolnišnico kot prvo naselbino usmiljenih bratov v Celovski škofiji. Da bi bolniki, katerim naša ostra sapa, posebno po zimi ne ugaja, našli pod milim laškim obnebjem zavetja, ustanovili so usmiljeni bratje iz Gradca dve naselbini v Lombardiji; eno v Bresciji, drugo v San-Remo, a so jih morali opustiti, odkar je ta krasna dežela prišla pod pijemonteško-laškega kralja. V Benetkah imajo še v ta namen velikansko bolnišnico na morji, vendar tamošnji usmiljeni bratje niso zvezani z našo Graško pokrajino, razun z vezijo bratovske ljubezni.

Blagemu o. Sigismundu usmilili so se posebno oni revni tupci, idijoti, kakoršnih se že okoli Gradca, posebno pa po gorenjem Štajarskem nahaja brez števila. S pomočjo radodarnih dobrotnikov, posebno rajnega rimskega grofa Leopolda barona Lilienthala ustanovili so v Kajnbahu, tri ure zunaj Gradca, prostorno naselbino »za neozdravljive bolnike«, posebno za uboge. Nekaj let sem pošilja naš deželni odbor usmiljenim bratom tje v Kajnbah neozdravljive blaznjence, za katere nimajo dovolj prostora v Feldhofu. (Dalje pride.)

Gospodarske stvari.

Nekaj za mlada drevesca.

Marsikak slov. gospodar ima v svojem sadovnjaku vsaj nekaj mladih drevesc, za katera pridno skrbi in

jim pridno streže, kar ve in zna. Opazoval bo, če še ni, da solnčni žarki ne denejo dobro mladi kožici. Kadar močno sije, otaja se skorja in če se to nekaj dnij zaporedoma zgodi, začne pokati, drevesce ni več gladko, kakor je bilo doslej. Razvidno je, da tega ni nihče drugi povzročil, kakor topli solnčni žarki. Tudi temu se pride in sicer prav lahko, z domačim zdravilom v okom. Poslušajte!

Namažejo se drevesca, seveda dokler so zdrava, z mešanico, narejeno iz apna, ilovice in kravjeka. Solnčnim žarkom je pot do kože zaprt. Če se po kaki nesreči olupil ali odstrani, naj se pa v drugič namaže. Akoravno je zime konec, ni še konec nevarnosti za drevesca. Mraz v pomladnih nočéh in zatem prijetno solnce škodujeta še vedno in poleg tega se mrzli vetrovi in burje.

Tudi to je pomisleka vredno, kar pri vsakem premetenem sadjereju opazuješ: kol poleg drevesca je vselej na južni to je solnčni strani debeleca privezan. Na ta način tudi zabranjuje solncu in mu jemlje moč do gladke kožice drevesca. Tu pa tam nahaja se še navada, da se drevesca le z apnom namažejo. A samo apno brez vsake zmesi je le nekoliko prehuo za mlado občutljivo kožico. Boljše pogodi, kdor zmeša to apno z ilovico in primeša nekoliko kravjeka, kar drevescu jako dobro dene. Tako se ohranijo lepa, gladka in ravna drevesca, ki postanejo v nekih letih košata drevesa, kjer bodo otroci in vnuki onega kramljali in se veselili sence, še bolj pa sadu, ki je mogočno drevo nekdanj vcepil, skrbno mazal in gojil, zime pa tudi neumestne toplote varoval in ga na ta način ne brez vsega truda konečno odgojil.

Živina v gozdu?

Po mnogih krajih je navada, da se živina tudi v gozde pušča. Le malokdo pa pomisli, koliko škode more živina v njem napraviti, sosebno če se ne pazi prav skrbno na njo. Zemlja se potepta in s tem male, nežne koreninice poškoduje, katere preskrbljujejo drevje s potrebno hrano. Ne morejo se več tako lahko razvijati in se v zemlji razširjevati, ako je preveč poteptana. Stopinje se precej globoko udirajo in s tem se največ zemlje premakne iz svojega pravega stališča in svoje lege, korenine malih rastlin in trave, kakor tanke koreninice dreves se raztrgajo, uničijo. Največje važnosti za obstanek prav lepega gozda je pač primerno razdeljena mokrota, ki napaja tla in prinaša koreninam potrebne hrane in tvarine. Kjer je zemlja vsled živinskega hojenja vtrjena in tako rekoč nabita kakor pod v hišah, ki nimajo leseuih tal, ne more se voda, dežali mokrota kakoršne koli vrste primerno in ugodno pod zemljo razširjevati, in ne da bi drevju hasnila, prinaša le škodo. Kajti v globokejših stopinjah se nabira in napravljajo se mlake, kjer pa je zemlja prerahla, namoči se preveč in to je rastlinam na kvar. Največ škode pa napravi živina v gozdu o deževnem vremenu in pa v gozdih, ki visijo t. j. v straneh krajih, ker se stopinje v teh slučajih toliko bolj udirajo in zategujejo.

Drugo nič manjšo škodo trpijo veje in mladike ter listje dreves in grmovja. Kar živina doseže, vse obere in ugonobi; kedar zmanjka vejevja, loti se kože in lubja. Mladim drevescem obgrize vršičke, jih preveč pripogiblje in s tem do cela pokvari in pohabi. Taka objedena drevesca morajo drugega vršička čakati in ta nikdar ni tako raven, tako lep, kakor je prvi bil; večidel ostanejo pripognjena in tako zgubi gozd polagoma ravna, ponosna svoja drevesa. Staro drevje se poseka, mlado jo kruljevo brez prave podobe in lepote, ali pa se celo uniči. Da pa drevo, tudi najmočnejše, počasi hira in naposled obnemore, če ga živina neprenehoma goli, ali da slabejše,